

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

ЗАТВЕРДИВ

Директор Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин та
національної безпеки

_____ Алла АТАМАНЕНКО

« ____ » _____ 2021 р.

СХВАЛИЛИ

на засіданні кафедри національної безпеки та
політології

Завідувач кафедри _____ Микола РОМАНОВ

Протокол № «1» від 27 серпня 2021 р.

ПОГОДИВ

Гарант освітньої програми «Політологія»

_____ Віталій ЛЕБЕДЮК

« ____ » _____ 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни ПОСТКОМУНІСТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ [23.106]

I семестр, 1 рік навчання

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки

Кафедра національної безпеки та політології

Рівень освіти: другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма «Політологія»

Спеціальність 052 Політологія

Викладач:	Мацієвський Юрій Володимирович, доктор політичних наук, професор кафедри національної безпеки та політології yurii.matsiievskyi@oa.edu.ua
Кредити та кількість годин:	Очна форма: 4 ECTS; години: 12 лекційних, 12 практичних, 94 самостійна робота, 2 консультація; екзамен Заочна форма: 4 ECTS; години: 2 лекційних, 4 практичних, 114 самостійна робота; екзамен
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова навчання:	українська
Форма навчання:	очна (денна) / заочна

I. Опис дисципліни

Цей курс спрямований на вивчення змін, що тривають у посткомуністичних країнах з початку 90-х рр. ХХ ст. Курс складається з двох частин: теоретичної і прикладної.

У теоретичній частині увага буде зосереджена на вивченні підходів, чинників та наслідків змін, а у прикладній ми порівняємо політичні зміни в Україні із східноєвропейськими країнами з одного боку та Росією і Білоруссю – з іншого.

II. Мета курсу вбачається у поясненні причин різних результатів трансформацій у посткомуністичних країнах і ролі ендогенних та екзогенних чинників у цьому процесі. Основне **завдання** курсу полягає у з'ясуванні того, як специфічні зв'язки між структурами та акторами, які діють ззовні та всередині країни, призводять до різних політичних наслідків.

III. Результати навчання

Після вивчення цього курсу ви поглибите своє розуміння предметної області спеціальності, дізнаєтеся про головні теоретичні підходи до пояснення політичних змін, будете краще розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах, характерні риси демократичного, авторитарного та гібридного режимів, причини успіху і невдач окремих країн на шляху демократизації. Крім того ви будете **вміти**:

- використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для інтерпретації та змістовного аналізу політики;
- оцінювати прогрес чи регрес окремої країни, спираючись на індекси демократизації;
- застосовувати широкий спектр понять, теорій і методів до аналізу взаємодії політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту;
- використовувати набуті знання у наукових роботах та аналітичній діяльності.

Методи навчання

Лекції, індивідуальні презентації, аналіз конкретних випадків (case studies), дискусія, обговорення в малих групах, групові дискусії.

IV. Програма курсу

№	Тема	Вид заняття	Обов'язкове читання	Контрольні заходи
Модуль I Теорія постком. трансформацій				
1	Як вивчати трансформації? Основні питання трансформації. Підходи до пояснення трансформацій. Результати: демократії, авторитарії та гібридні режими.	Лекція (2 год.)	Основна література: 30, 18, 21 Допоміжна література: 1	Position paper
2	Від чого залежить успіх трансформації? Структури чи актори? Інституційний спадок чи	Лекція (2 год.)	Основна література: 5, 30, 33	Position paper

	інституційний дизайн? Вплив середовища.			
3	Демократичні і недемократичні держави. Зв'язок держави і демократії. Ознаки демократичної держави: вибори і верховенство права. Типи політичних режимів.	Лекція (2 год.)	Основна література: 28, 32	
4	Вимірювання демократії і демократизації. Категоріальні та градаційні визначення. Індeksi демократії. Агрегування показників на шкалах. Приклад України.	Семінар (2 год.)	Основна література: 22, 19, 32	
5	Гібридні режими Традиційні і новітні інтерпретації гібридності. Ознаки гібридності. Стабільність і зміни гібридних режимів Гібридизація політичного режиму в Україні.	Лекція (2 год.) Семінар (2 год.)	Основна література: 26, Допоміжна література: 7, 2, 3,43	Position paper
Модуль II Аналіз випадків				
6	Невдалі приклади демократизації. Класифікація країн. Що руйнує демократію? Хто руйнує демократію? Що робити?	Лекція (2 год.) Семінар (2 год.)	Основна література: 18, 28 Допоміжна література: 44	
7	Посткомуністична Європа і пострадянські країни. Занепад комуністичних режимів у 1989-1991 рр. Створення нових демократій. Варіанти посткомуністичних трансформацій: демократизація, гібридизація і повернення до авторитаризму.	Семінар (2 год.)	Основна література: 18, 5, 45, Допоміжна література: 12	Position paper
8	Посткомуністичні зміни в Україні. Перспективи і загрози на шляху демократизації України. Чому Україна опинилася у пастці «гібридності»? Мотиви еліт у гібридних режимах. Реакція суспільства на дії еліт: події 2004 і 2014 рр. у порівняльній перспективі. Чи змінився політичний режим в Україні після Революції гідності?	Лекція (2 год.) Семінар (2 год.)	Основна література: 26, 27, 25, 10, Допоміжна література: 2, 23, 11,	Position paper

V. Оцінювання результатів навчання

Результати навчання	Контрольні показники/заходи	Вимоги до виду контролю	Оцінювання
Розуміння предметної сфери, базових понять, уміння їх використовувати в аналізі причин та наслідків посткомуністичних змін.	Активна участь у лекційних заняттях	Уточнюючі, проблемні питання	1 бал за присутність на лекції, бонусний бал за активність, (всього 12 балів)
Знання фактів, основних теорій та подій і вміння їх презентувати на академічних заходах	Групові дискусії на семінарі	Знання обов'язкової літератури, логічна послідовність та чіткість аргументів	Робота на семінарі оцінюється у 5 балів (6x5 = 30 балів)
Використання базових понять, теорій та методів у теоретичних та прикладних дослідженнях	Написання п'яти міні есе на визначені програмою теми	Есе (до 3 ст., А4, 14 Times, 1,5 інтервали)	Кожне есе оцінюється у шість балів за умови самостійного написання і відсутності плагіату (30)
Поглиблене розуміння посткомуністичних змін в Україні і здатність виконувати експертні, дорадчі та консультаційні функції на різних рівнях	Усний залік	Вільне оперування змістом курсу, знання літератури, використання емпіричних даних для обґрунтування своєї точки зору	28 балів

Пояснення для написання есе:

Щоб зробити свої есе глибшими, намагайтеся ілюструвати їх прикладами, а також посиланнями на аргументи (тези чи висновки, які є науковій літературі). Ці посилання, звісно, не мають бути штучними, тобто використовуйте лише ті роботи, з якими ви справді знайомі. Самі посилання не потрібно робити, спирайтеся лише на ідеї. Наприклад: Дерлугян стверджує, що усі пострадянські країни були гіршими копіями оригіналу - СРСР, звертаючи увагу на те, що ....(назвати на що).

Одним з завдань може бути написання position paper (або AQCI paper). PP – це стислий, критичний відгук на прочитану статтю чи розділ. У цьому есе потрібно висвітлити такі елементи:

- головний аргумент автора/авторів;
- які питання виникають при читанні тексту?
- у контексті, якої дискусії чи подій вони виникають?
- який ширший внесок автора до дискусії ?

Види робіт і оцінювання завдань студентів, що навчаються заочно чи за індивідуальним планом

Написання п'яти міні есе на визначені програмою теми: 5x10=50 балів

Усний залік: 50 балів

Обсяг есе: 3-5 ст. основного тексту (без літератури).

Структура: *вступ* (основне теза/теорія/про що вона), *основна частина* – аргументи на підтвердження тези (факти, приклади, свідчення, документи, дослідження з обов'язковими посиланнями на джерело), *висновок* – стислий підсумок, який не повторює вже сказаного, *список літератури*.

Критерії оцінювання:

Для отримання відмінної оцінки усі перелічені елементи роботи повинні бути виконані повністю і вчасно. Усні презентації повинні бути чіткими і логічними. Невчасне виконання завдання тягне за собою втрату балів (один день- один бал).

Щоб отримати оцінку «добре», студент повинен виконати усі завдання, демонструвати розуміння логічної послідовності виконання роботи та вміння обґрунтовувати висновки. Допускається незначне відхилення в одному чи двох блоках підготовки роботи.

Неповне виконання двох чи більше завдань, відсутність системного та логічного викладу матеріалу і частково обґрунтовані висновки не можуть бути оцінені вище ніж на «задовільно».

При грубих помилках у виконанні трьох і більше завдань, за відсутності розуміння суті того чи того завдання, порушення логіки викладу матеріалу, нездатності формулювати висновки чи спробу скористатися чужою роботою студент отримує оцінку «незадовільно».

При оцінюванні успіхів студентів до уваги береться розуміння студентами змісту кожної теми, самостійність у виконанні завдань, повнота і обґрунтованість висновків та правильність оформлення роботи.

VI. Вивчення курсу у випадку дистанційного навчання

Платформа для проведення занять, кодове слово (умови доступу)	Google Meet, кодове слово: pct
Проміжний контроль	Написання п'яти есе
Підсумковий контроль	Усний залік в онлайн
Додаткові матеріали і ресурси для вивчення курсу	Платформа Moodle (курс Post-Communist transformations)

VII. Розширений тематичний план курсу

Змістовий модуль I

Теорія посткомуністичних трансформацій.

I. Як вивчати трансформації?

1. Основні питання трансформації.
2. Підходи до пояснення трансформацій.

3. Результати: демократії, автократії та гібридні режими.

Література до теми:

1. Демократизация : учебное пособие.// Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др.(Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. (**Книга є на ресурсі LitPro**)
2. Повороты истории: Постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей (в двух томах). Редакторы-составители: Петра Штыков, Симона Шваниц. Научный редактор: Владимир Гельман. Переводы с немецкого: Елена Белокурова, Мария Ноженко, Наталья Яргомская, Петра Штыков. Санкт-Петербург - Москва - Берлин: Европейский университет в Санкт-Петербурге; Летний сад; Berliner Debatte Wissenschaftsverlag, 2004, т.1 – 510 с., т.2 – 493 с. (**Книга є на ресурсі LitPro**)
3. Инглхарт Р., Вельцель К. // Модернизация, культурные изменения и демократия: Последовательность человеческого развития М.: Новое издательство, 2011. – 464 с.

II. Від чого залежить успіх трансформації?

1. Структури чи актори?
2. Інституційний спадок чи інституційний дизайн?
3. Вплив середовища.

Література до теми:

1. Демократизация: учебное пособие.// Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др.(Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. (**Книга є на ресурсі LitPro**)
2. In pursuit of Europe: transformations of post-communist states 1989-1994 / ed. B. Góralczyk; Polish Acad. of sci., Institute of political studies. - Warsaw, 1995.
3. Куценко О. Д. Фазы и пути системных трансформаций: подобию и различия в бывших странах государственного социализма // Посткоммунистические трансформации: векторы, измерения, содержание / под ред. О. Д. Куценко, С. С. Бабенко. – Харьков, 2004. – С. 11–82.
4. Повороты истории: Постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей . – т.1 – 510 с.
5. Шульга О. Що заважає українській демократії [Електронний ресурс] / О. Шульга // Дзеркало тижня. – 2016. – № 31. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIUM/scho-zavazhaye-ukrayinskiy-demokratiyi-_.html. – Назва з екрану.

III. Демократичні і недемократичні держави

1. Зв'язок держави і демократії.
2. Ознаки демократичної держави: вибори і верховенство права.
3. Типи політичних режимів.

Література до теми:

1. Демократизация : учебное пособие.// Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др.(Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. (**Книга є на ресурсі LitPro**)

2. Меркель В., Круассан А. Формальные и неформальные институты в дефектных демократиях, в: П.Штыков, С.Шваниц (ред.), Повороты истории: постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей. СПб-М.: Европейский университет в Санкт-Петербурге; Летний сад, т.1, (2003 – с.246-289.
3. Freedom House. <https://freedomhouse.org/>
4. Polity Projects. Polity IV <http://www.systemicpeace.org/polityproject.html>

IV. Вимірювання демократії і демократизації

1. Категоріальні та градаційні визначення.
2. Індекси демократії.
3. Агрегування показників на шкалах. Приклад України.

Література до теми:

1. Демократизация : учебное пособие.// Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др.(Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. (Книга є на ресурсі **LitPro**)
2. Кузьо Т. Посткоммунистические транзиты: три измерения или четыре? / Т. Кузьо // Ойкумена : Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций / Региональный филиал Нац. ин-та стратегич. исследов. в г. Харькове, Харьковский нац. ун-т им. В.Н. Каразина. - Харьков : Константа, 2005. - Вып. 3: Осень-Зима. – С. 169-181.
3. Демократия и модернизация. Аркибуджи Д., Бауман З., Белл Д., Данн Дж., Инглхарт Р. и др. – Москва, «Європа», 2010. – 318 с.

V. Гібридні режими

1. Традиційні і новітні інтерпретації гібридності. Ознаки гібридності
2. Стабільність і зміни гібридних режимів
3. Гібридизація політичного режиму в Україні.

Література до теми:

1. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія / Ю. В. Мацієвський. – Чернівці: Книги – XXI, 2016. – 552 с.
2. Macridis, Roy C. (1986). Modern Political Regimes: Institutions and Patterns. Boston: Little, Brown & Company.
3. D’Anieri Paul, (2006) Understanding Ukrainian Politics: Power, Politics, and Institutional Design. M.E. Sharpe.
4. D’Anieri Paul, (2005) “What Has Changed in Ukrainian Politics? Assessing the Implications of the Orange Revolution,” Problems of Post-Communism 52 (September–October).

Змістовий модуль II Аналіз випадків

VI. Невдалі приклади демократизації.

1. Класифікація країн.
2. Що руйнує демократію?
3. Хто руйнує демократію?

4. Що робити?

Література до теми:

1. Демократизация: учебное пособие // Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др. (Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. Глава 17.
2. Linz J., Stepan A. The Breakdown of Democratic Regimes. Crisis, Breakdown and Reequilibration / J. Linz, A. Stepan // The John Hopkins University Press. Baltimore and London –1978. – 130 p.
3. Fish M. Steven. Democracy Derailed in Russia: The Failure of Open Politics. / Steven M. Fish / Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 336 p.
4. Меркель В., Круассан А. Формальные и неформальные институты в дефектных демократиях, в: П.Штыков, С.Шваниц (ред.), Повороты истории: постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей. СПб-М.: Европейский университет в Санкт-Петербурге; Летний сад, т.1, (2003 – с.246-289.

VII. Посткомуністична Європа і пострадянські країни.

1. Занепад комуністичних режимів у 1989-1991 рр.
2. Створення нових демократій.
3. Варіанти посткомуністичних трансформацій: демократизація, гібридизація і повернення до авторитаризму.

Література до теми:

1. Демократизация: учебное пособие // Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др. (Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. Глава 20.
2. In pursuit of Europe: transformations of post-communist states 1989-1994 / ed. B. Góralczyk; Polish Acad. of sci., Institute of political studies. - Warsaw, 1995.
3. Антошевський А. Перехід до демократії: аналіз випадку Польщі/ Трансформація в Польщі і в Україні: Вибрані аспекти (укр. мовою) / за ред. А. Антошевського, А. Колодій, К. Ковальчика. – Вроцлав, 2010.- С.373-384.
4. Dawisha K. The Consolidation of Democracy in East-Central Europe / K. Dawisha, B. Perrot // Cambridge University Press, 1997. – 412 p.
5. Munck, Gerardo L. & Carol S. Leff (1997). “Modes of Transition and Democratization: South America and Eastern Europe in Comparative Perspective”, Comparative Politics, Vol. 29, No. 3, pp. 343-362.

VIII. Посткомуністичні зміни в Україні. Перспективи і загрози на шляху демократизації України.

1. Чому Україна опинилася у пастці «гібридності»?
2. Мотиви еліт у гібридних режимах.
3. Реакція суспільства на дії еліт: події 2004 і 2014 рр. у порівняльній перспективі.
4. Чи змінився політичний режим в Україні після Революції Гідності?
5. Революція, війна і реформи.
6. Вживання України і Роль Заходу.

Література до теми:

1. Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія / Ю. В. Мацієвський. – Чернівці: Книги – XXI, 2016. – 552 с.
2. D'Anieri Paul, (2006) Understanding Ukrainian Politics: Power, Politics, and Institutional Design. M.E. Sharpe.
3. Harasymiw B. Post-Communist Ukraine / B. Harasymiw// Edmonton and Toronto: Canadian Institute for Ukrainian Studies Press. – 2002. – 469 p.
4. Мацієвський, Ю. (2015). Dwa kryzysy i rewolucja: wydarzenia 2004 i 2014 r. na Ukrainie w perspektywie porównawczej // Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2 (34(1)). с. 63-77.
5. Мацієвський Ю. Сила народу чи сила влади: порівняння кризи 2004-го та 2014 років в Україні. Економічний часопис-XXI (1-2(1)). с. 15-18.
6. Kuzio T. Ukraine: Democratization, Corruption, and the New Russian Imperialism / T. Kuzio // Praeger Security International. – 2015. – 611 p.
7. Matsiyevsky Y. Ukraine's Survival and the Role of West // PONARS Eurasia Policy papers. Режим доступу: <http://www.ponarseurasia.org/memo/breaking-out-institutional-trap-ukraine-survival-and-role-west>
8. Мацієвський Ю. Рух по колу чи вихід з пастки?/ У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія / Ю. В. Мацієвський. – Чернівці: Книги – XXI, 2016. – С.459-481.

Теми семінарів

I. Теорії трансформації: еволюційні та інволюційні підходи.

- Еволюційні та інволюційні пояснення трансформацій (демодернізація і інволюція). Як модернізація пов'язана з демократизацією?
- Які є негативні наслідки модернізації?
- Що таке «добрі» і «погані» елітні пакти? Який їх вплив на напрямок змін?

Література до теми:

1. Демократизация: учебное пособие // Под науч. ред. М. Г. Миронюка. М.: ВШЭ, 2015. – С.32-66.; Р.6 «Теории демократизации».
2. Вольфганг Меркель. Теории трансформации: Структура или актор, система или действие?// Повороты истории: Постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей (в двух томах. Санкт-Петербург - Москва - Берлин: Европейский университет в Санкт-Петербурге.
3. Burawoy M. The State and Economic Involution: Russia Through a China Lens / M. Burawoy // World Development, 1996. – Vol. 24. – № 6. – P. 1105–1117.
4. Дерлугьян Г. Крушение советской системы и его потенциальные следствия: банкротство, сегментация, вырождение / Г. Дергулян // Полис. – 2000. – № 2– 3. – С. 19–29.
5. Гельман В. Из огня да в полымя?: динамика постсоветских режимов в сравнительной перспективе / В. Гельман // Полис. – 2007. – № 2. – С. 81–108.
6. Мацієвський Ю. Про важливість точних понять, або чому таємні угоди некоректно називати олігархічним консенсусом. *Vox Ukraine*. 21.10.2019 <https://voxukraine.org/pro-vazhlivist-tochnih-ponyat-abo-chomu-tayemni-ugodi-ne-korektno-nazivati-oligarhichnim-konsensusom/>
7. Пшеворский, А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке: Пер. с англ. / А. Пшеворский, В. А. Бажанов. – М. : Российская политическая энциклопедия, 2000. Глава 2. Переходы к демократии.

II. Економічний контекст демократизації. Демократія, бізнес і економіка.

- Як капіталізм впливає на демократію? Як демократія впливає на бізнес?
- Економічні актори і демократизація: чому в одних випадках реформи відбуваються, а в інших ні?
- Що нам каже теорія «часткових реформ» і «захоплення» держави у випадку України?
- Поширення і стримування демократії. Глобалізація і демократизація.

Література до теми:

1. Демократизация : учебное пособие.// Под науч. ред. М. Г. Миронюка. – Глава 8. С.175-196.
2. Асемоглу, Д., Робинсон Дж. А. Экономические истоки диктатуры и демократии [Текст] / пер. с англ. С. В. Моисеева; под науч. ред. Л. И. Полищука, Г. Р. Сюняева, Т. В. Натхова; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». — М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. — 512 с.
(http://id.hse.ru/data/2015/06/18/1084030937/Asemoglu-text_site.pdf)
3. Олсон М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур. – К.: Вид.дім КМА. – 2007. Розділ 1. С.20-36.
4. Hellman J. Winners Take All: The Politics of Partial Reform in Postcommunist Transition. World Politics, vol.50, N2,1998. – p.203-234.
(<http://www.ucis.pitt.edu/nceeer/1997-811-01-Hellman.pdf>)
5. Joel S. Hellman, Geraint Jones and Daniel Kaufmann Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption, and Influence in Transition
(<http://info.worldbank.org/etools/docs/library/17638/seize.pdf>)
6. Мацієвський Ю. Ковалко В. Політичні еліти та доля реформ: Україна і Грузія у порівняльній перспективі. *Агора*, 2006. Вип. 17. С.14-20.
https://eprints.oa.edu.ua/5439/1/Matsiyevsky_Kovalko_Pol.elity%20ta%20dolia%20reform.pdf
7. Мацієвський Ю. Чому в Україні буксують реформи?Zachid.net. 10.08.2015.https://zaxid.net/chomu_v_ukrayini_buksuyut_reformi_n1361505

III. Політична культура і демократизація

- Політичні цінності і демократизація.
- Від чого залежить стабільність демократичних і недемократичних режимів?
- Економічна ефективність і легітимність режимів.
- Традиційні і новітні пояснення демократичних змін
- Динаміка політичних цінностей в Україні

Література до теми:

1. Демократизация : учебное пособие. М.: ВШЭ, 2015 . – Глава 9.
2. Алмонд Г. Верба С. Гражданская культура
http://www.politeia.ru/content/pdf/Politeia_Almond-2010-2.pdf
3. Алмонд Г. Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии.
http://www.civisbook.ru/files/File/1992-4-Almond_Verba.pdf
4. Грицак Я. Куди рухається світ / Ярослав Грицак. К. : «Грані-Т», 2015. – 192 с.
5. Мацієвський Ю. В. Від хаосу до порядку: чи стабільний політичний режим у постпомаранчевій Україні?
http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3604/Matsiyevskiyi_Vid_kh_aosu_do_poriadku.pdf?sequence=1&isAllowed=y

IV. **Соціальний капітал і громадянське суспільство** (у 2021/2022 н.р ця тема вноситься на самосійне вивчення)

- Дилеми громадянського суспільства і соціального капіталу у нових демократіях.
- Чи потрібні громадянське суспільство і соціальний капітал для демократизації.
- Громадянське суспільство проти держави?
- Соціальний капітал, громадянське суспільство і демократія: що спочатку?
- Чи всі форми соціального капіталу сприятливі для демократії?
- Соціальний капітал і громадянське суспільство в Україні

Література до теми:

1. Демократизация : учебное пособие. М.: ВШЭ, 2015 . – Глава 11.
2. Burnel P., Calvert P., Civil Society, Democratization and Development: Clearing the Analytical Ground// Civil Society in Democratization. London, 2004. <https://www.questia.com/read/108538954/civil-society-in-democratization>
3. Paxton P., Social Capital and Democracy: An Interdependent Relationship// American Sociological Review. – 2002.- Vol. 67 (2). <http://www.students.uni-mainz.de/bonea001/Dokumente/paxton-american-sociological-review-67.pdf>
4. Патнам Р. Д. Творення демократії. Традиції громадської активності в сучасній Італії. К.: Основи.2001. (Litpro: <https://litpro2.oa.edu.ua/Books/Preview/7719>)
5. Патнам Р., Гра в кеглі наодинці: занепад соціального капіталу Америки. // Незалежний культурологічний часопис «І», число 21, 2001. <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/putnem.htm>
6. Way L., The Maidan and Beyond: Civil Society and Democratization// Journal of Democracy, 2014, Vol 25, Issue 3. – p.35-43.

V. **Кольорові революції і їх наслідки: демократизація, гібридизація та авторитаризація.**

- Актори чи структури: хто і що впливає на падіння автократів?
- Сербія, Грузія, Україна, Киргизстан: хвиля чи окремі випадки?
- Політичні зміни у Східній Європі.

Література до теми:

1. Gerlach J. Color Revolutions in Eurasia / J. Gerlach // Springer Briefs in Political Science, Springer. – 2014. – 56 p.
2. Bunce V. Defeating Authoritarian Leaders in Post-Communist Countries / V. Bunce, S. Wolchik – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 386 p.
3. Way L. The Real Causes of Color Revolutions / L. Way // Journal of Democracy. – 2008. – Vol. 19. – № 3. – P. 55–69.
4. Bunce V. Getting Real About «Real Causes» / V. Bunce, S. Wolchik // Journal of Democracy. – 2009. – Vol. 20. – № 1. – P. 69–73.
5. Avioutskii V. Aksamitne rewolucje / V. Avioutskii // Dialog. – Warszawa, 2007. – 226 s.
6. Погребинский М. Оранжевая революция: версии, хроника, документы / сост. М. Погребинский. – К.: Оптима, 2005. – 416 с.
7. Magaloni B. The Game of Electoral Fraud and the Ousting of Authoritarian Rule// American Journal of Political Science. – 2010 – Vol.54, Issue 3, – P. 751–765.
8. Color Revolution in the Former Soviet Republics: Successes and Failures/ D. O’Beachain, A. Polese eds.// Routledge. – 2010. – 247 p.
9. Демократизация: учебное пособие // Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др. (Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015. Глава 20.

10. In pursuit of Europe: transformations of post-communist states 1989-1994 / ed. B. Góralczyk; Polish Acad. of sci., Institute of political studies. - Warsaw, 1995.
11. Антошевський А. Перехід до демократії: аналіз випадку Польщі/ Трансформація в Польщі і в Україні: Вибрані аспекти (укр. мовою) / за ред. А. Антошевського, А. Колодій, К. Ковальчика. – Вроцлав, 2010.- С.373-384.
12. Matsiyevsky, Yuriy 2019. Why Authoritarianism Has Weak Chances in Ukraine? *Ponars Eurasia Policy Memo* #580. <https://eprints.oa.edu.ua/7630/>
13. Matsiyevsky, Yuriy 2017. Old Political Habits Die Hard in Ukraine. *Ponars Eurasia Policy Memo* #473. <http://www.ponarseurasia.org/memo/old-political-habits-die-hard-ukraine>

VI. Чинники виживання та падіння автократів: Білорусь і Росія.

- Пастка авторитаризму в Росії
- Популізм і випереджувальні дії А. Лукашенка
- Що після автократів?

Література до теми:

1. Гельман В. Из огня да в полымя. Российская политика после СССР / В. Гельман. – СПб.: БХВ-Петербург, 2013. – 256 с.
2. Colton T., Hale H. Putin's Uneasy Return and Hybrid Regime Stability// *Problems of Post-Communism*, Vol 61. Issue 2. – P.3-22.
3. Ровдо В. Специфика и эволюция политического режима республики Беларусь// *Acta Slavica Iaponica* – 2004, Т 21. [электронный ресурс] – режим доступа: http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/39435/1/ASI21_007.pdf
4. Way L. Identity and Autocracy: Belarus and Ukraine compared [electronic resource] <http://homes.ieu.edu.tr/~ibagdadi/INT435/Readings/Western%20NIS/Way%20%20Belarus%20and%20Ukraine%20Compared.pdf>
5. Гельман В. Модернизация, институты и «порочный круг» постсоветского неопатримониализма [электронный ресурс] – режим доступа: https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/files/46596892/M_41_15_final.pdf
6. Голосов Г. Электоральный авторитаризм и пределы научного предвидения. 24.06.2021. *Riddle*. <https://www.ridl.io/ru/jelektoralnyj-avtoritarizm-i-predely-nauchnogo-predvidenija/>

VII. Перспективи і загрози на шляху демократизації України.

- Чи змінився політичний режим в Україні після Революції гідності?
- Революція, війна і реформи.
- Виживання України і Роль Заходу.

Література до теми:

1. Kuzio T. Ukraine: Democratization, Corruption, and the New Russian Imperialism / T. Kuzio // *Praeger Security International*. – 2015. – 611 p.
2. Matsiyevsky Y. Ukraine's Survival and the Role of West // *PONARS Eurasia Policy papers*. Режим доступу: <http://www.ponarseurasia.org/memo/breaking-out-institutional-trap-ukraine-survival-and-role-west>
3. Мацієвський Ю. Змішані цінності та суспільні обмеження: чому запит на “сильну руку” не призведе до авторитаризму в Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. №4, с.43-67. DOI 10.15407/sociology2020.04.04
4. Мацієвський Ю. В ловушке гибридности: политический режим в Украине после революции 2014 года. *Полис. Политические исследования*. 2018. №1. с. 96-115. DOI: [10.17976/jpps/2018.01.07](https://doi.org/10.17976/jpps/2018.01.07)

VIII. Питання до заліку

1. Як вивчати трансформації?
2. Основні питання трансформації.
3. Підходи до пояснення трансформацій.
4. Демократії, автократії та гібридні режими.
5. Теорії трансформації.
6. Модернізація і демократизація.
7. Інволюційні зміни і їх прояви
8. Елітні пакти, мобілізація і демократизація.
9. Державні репресії і демократичний запит мас.
10. Від чого залежить успіх трансформації?
11. Демократичні і недемократичні держави
12. Зв'язок держави і демократії.
13. Ознаки демократичної держави: вибори і верховенство права.
14. Економічна ефективність і легітимність режимів.
15. Міжнародний контекст демократизації.
16. Поширення і стримування демократії.
17. Глобалізація і демократизація.
18. Вимірювання демократії і демократизації
19. Категоріальні та градаційні визначення.
20. Індекси демократії.
21. Агрегування показників на шкалах. Приклад України.
22. Демократія, бізнес і економіка.
23. Як капіталізм впливає на демократію?
24. Як демократія впливає на бізнес.
25. Економічні актори і демократизація.
26. Реформи і успіх демократизації.
27. Політична культура і демократизація
28. Політичні цінності і демократизація.
29. Пояснення демократичних змін.
30. Соціальний капітал і громадянське суспільство
31. Дилеми громадянського суспільства і соціального капіталу у нових демократіях.
32. Чи потрібні громадянське суспільство і соціальний капітал для демократизації?
33. Громадянське суспільство проти держави?
34. Соціальний капітал, громадянське суспільство і демократія: що спочатку?
35. Чи всі форми соціального капіталу сприятливі для демократії?
36. Традиційні і новітні інтерпретації гібридності. Ознаки гібридності.
37. Типи політичних режимів.
38. Легітимність режимів.
39. Стабільність і зміни гібридних режимів
40. Гібридизація політичного режиму в Україні
41. Кольорові революції і їх наслідки.
42. Актори чи структури: хто і що впливає на падіння автократів?
43. Сербія, Грузія, Україна, Киргизстан: хвиля чи окремі випадки?
44. Наслідки кольорових революцій: демократизація, гібридизація та авторитаризація.
45. Невдалі приклади демократизації. Класифікація країн.
46. Що та хто руйнує демократію?
47. Посткомуністична Європа і пострадянські країни.
48. Занепад комуністичних режимів у 1989-1991 рр.
49. Створення нових демократій.

50. Варіанти посткомуністичних трансформацій: демократизація, гібридизація і повернення до авторитаризму.
51. Політичні зміни у Східній Європі.
52. Вишеградська четвірка: чому їм вдалося?
53. Особливості «пактового» переходу в Польщі
54. Посткомуністичні зміни в Україні.
55. Чому Україна опинилася у пастці «гібридності»?
56. Мотиви еліт у гібридних режимах.
57. Реакція суспільства на дії еліт: події 2004 і 2014 рр. у порівняльній перспективі.
58. Чинники виживання автократів: Білорусь і Росія.
59. Пастка авторитаризму в Росії
60. Популізм і випереджувальні дії А.Лукашенка

IX. Рекомендована література

Обов'язкова

- Алмонд Г. Верба С. Гражданская культура
http://www.politeia.ru/content/pdf/Politeia_Almond-2010-2.pdf
- Асемоглу, Д., Робинсон Дж. А. Экономические истоки диктатуры и демократии [Текст] / пер. с англ. С. В. Моисеева; под науч. ред. Л. И. Полищука, Г. Р. Сюняева, Т. В. Натхова; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». — М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. - 512 с.
http://id.hse.ru/data/2015/06/18/1084030937/Asemoglu-text_site.pdf
- Гельман В. Из огня да в полымя?: динамика постсоветских режимов в сравнительной перспективе / В. Гельман // Полис. – 2007. – № 2. – С. 81–108.
- **Демократизация: учебное пособие // Под науч. ред. М. Г. Миронюка. Сост. и науч. ред. К. В. Харпфер, П. Бернхаген, Р. Ф. Инглхарт и др. (Пер. с англ. И. М. Локшина, И. А. Томашова, И. А. Ефимовой и др.). М.: ВШЭ, 2015 .**
- Демократия и модернизация. Аркибуджи Д., Бауман З., Белл Д., Данн Дж., Инглхарт Р. и др. – Москва, «Европа», 2010. – 318 с.
- Инглхарт Р., Вельцель К. // Модернизация, культурные изменения и демократия: Последовательность человеческого развития М.: Новое издательство, 2011. – 464 с.
- Кузьо Т. Посткоммунистические транзиты: три измерения или четыре? / Т. Кузьо // Ойкумена : Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций / Региональный филиал Нац. ин-та стратегич. исследов. в г. Харькове, Харьковский нац. ун-т им. В.Н. Каразина. - Харьков : Константа, 2005. - Вып. 3: Осень-Зима. – С. 169-181.
- Мацієвський Ю. В. Від хаосу до порядку: чи стабільний політичний режим у постпомаранчевій Україні?
http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3604/Matsiievskiyi_Vid_khaosu_do_poriadku.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- **Мацієвський Ю. (2016). У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія / Ю. В. Мацієвський. – Чернівці: Книги – XXI, – 552 с.**
- Повороты истории: Постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей (в двух томах). Редакторы-составители: Петра Штыков, Симона Шваниц. Научный редактор: Владимир Гельман. Переводы с немецкого: Елена Белокурова, Мария Ноженко, Наталья Яргомская, Петра Штыков. Санкт-Петербург - Москва - Берлин: Европейский университет в Санкт-Петербурге; Летний сад; Berliner Debatte Wissenschaftsverlag, 2004, т.1 – 510 с., т.2 – 493 с.
- Burawoy M. The State and Economic Involution: Russia Through a China Lens / M. Burawoy // World Development, 1996. – Vol. 24. – № 6. – P. 1105–1117.

- Burnell Peter Promoting Democracy and Promoting Autocracy: Towards A Comparative Evaluation, *Journal of Politics and Law* Vol. 3, No. 2; September 2010.
- Hellman J. Winners Take All: The Politics of Partial Reform in Postcommunist Transition. *World Politics*, vol.50, N2, 1998. – p.203-234.
(<http://www.ucis.pitt.edu/nceer/1997-811-01-Hellman.pdf>)
- Inglehart, Ronald and Welzel, Christian. *Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence*. – Cambridge, 2005. 344 p.
- Introduction: The Evolving Social Science of Postcommunism. Michael McFaul and Kathryn Stoner. – Weiss. – Cambridge, 2004. – p. 1-20.
- Joel S. Hellman, Geraint Jones, and Daniel Kaufmann *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption, and Influence in Transition*
(<http://info.worldbank.org/etools/docs/library/17638/seize.pdf>)
- Karothers T. *US democracy promotion During and After Bush*. Washington, DC: Carnegie Endowment Report.
http://carnegieendowment.org/files/democracy_promotion_after_bush_final.pdf.

Додаткова

- Антошевський А. Перехід до демократії: аналіз випадку Польщі/ Трансформація в Польщі і в Україні: Вибрані аспекти (укр. мовою) / за ред. А. Антошевського, А. Колодій, К. Ковальчика. – Вроцлав, 2010.- С.373-384.
- Вольфганг Меркель. Теории трансформации: Структура или актор, система или действие?// Повороты истории: Постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей (в двух томах. Санкт-Петербург - Москва - Берлин: Европейский университет в Санкт-Петербурге.
- Грицак Я. Куди рухається світ / Ярослав Грицак. К. : «Грані-Т», 2015. – 192 с.
- Гельман, В. 2010: “«Подрывные» институты и неформальное управление в современной России”. – *Полития*, 2 (57).
- Демократия и модернизация. Аркибуджи Д., Бауман З., Белл Д., Данн Дж., Инглхарт Р. и др. – Москва, «Свропа», 2010. – 318 с.
- Дерлугьян Г. Крушение советской системы и его потенциальные следствия: банкротство, сегментация, вырождение / Г. Дергулян // *Полис*. – 2000. – № 2– 3. – С. 19–29.
- Мацієвський Ю. Сила народу чи сила влади: порівняння кризи 2004-го та 2014 років в Україні. *Економічний часопис-XXI* (1-2(1)). с. 15-18.
- Мацієвський Ю. Про важливість точних понять, або чому таємні угоди некоректно називати олігархічним консенсусом. *Vox Ukraine*. 21.10.2019
<https://voxukraine.org/pro-vazhlivist-tochnih-ponyat-abo-chomu-tayemni-ugodi-ne-korektno-nazivati-oligarhichnim-konsensusom/>
- Мацієвський Ю. Змішані цінності та суспільні обмеження: чому запит на “сильну руку” не призведе до авторитаризму в Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. №4, с.43-67. DOI 10.15407/sociology2020.04.04
- Мациевский Ю. В ловушке гибридности: политический режим в Украине после революции 2014 года. *Полис. Политические исследования*. 2018. №1. с. 96-115. DOI: [10.17976/jpps/2018.01.07](https://doi.org/10.17976/jpps/2018.01.07)
- Мацієвський Ю. Ковалко В. Політичні еліти та доля реформ: Україна і Грузія у порівняльній перспективі. *Агора*, 2006. Вип. 17. С.14-20.
https://eprints.oa.edu.ua/5439/1/Matsiyevsky_Kovalko_Pol.elity%20ta%20dolia%20reform.pdf
- Мацієвський Ю. Чому в Україні буксують реформи? *Zaxid.net*. 10.08.2015.https://zaxid.net/chomu_v_ukrayini_buksuyut_reformi_n1361505
- Меркель В., Круассан А. Формальные и неформальные институты в дефектных демократиях, в: П.Штыков, С.Шваниц (ред.), *Повороты истории:*

постсоциалистические трансформации глазами немецких исследователей. СПб-М.: Европейский университет в Санкт-Петербурге; Летний сад, т.1, (2003 – с.246-289.

- Олсон М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур. – К.: Вид.дім КМА. – 2007. Розділ 1. С.20-36/
- Пшеворский, А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке : Пер. с англ. / А. Пшеворский, В. А. Бажанов. – М. : Российская политическая энциклопедия, 2000. Глава 2. Переходы к демократии.
- Шульга О. Що заважає українській демократії [Електронний ресурс] / О. Шульга // Дзеркало тижня. – 2016. – № 31. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIUM/scho-zavazhae-ukrayinskiy-demokratiyi-_html. – Назва з екрану.
- Brooker, Paul (2000) *Non-Democratic Regimes: Theory, Government and Politics*. St. Martin's Press. New York.
- D'Anieri Paul, (2006) *Understanding Ukrainian Politics: Power, Politics, and Institutional Design*. M.E. Sharpe.
- D'Anieri Paul, (2005) "What Has Changed in Ukrainian Politics? Assessing the Implications of the Orange Revolution," *Problems of Post-Communism* 52 (September–October).
- Gabriel A.Almond, Scott C. Flanagan & Robert J. Mundt (eds.) (1973), *Crisis, Choice, and Change. Historical Studies of Political Development*. Boston: Little, Brown and Company.
- Lawson, Stephanie (1993). "Conceptual Issues in the Comparative Study of Regime Change", *Comparative Politics*, Vol. 25, No. 2, pp. 183-205.
- Linz, Juan (2000). *Totalitarian and Authoritarian Regimes*, Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Macridis, Roy C. (1986). *Modern Political Regimes: Institutions and Patterns*. Boston: Little, Brown & Company.
- Munck, Gerardo L. & Carol S. Leff (1997). "Modes of Transition and Democratization: South America and Eastern Europe in Comparative Perspective", *Comparative Politics*, Vol. 29, No. 3, pp. 343-362.
- Karl, Terry Lynn. (1990). "Dilemmas of Democratization in Latin America." *Comparative Politics* 23 (October): 1–21.
- Kubicek, Paul (2000). *Unbroken Ties: The State, Interest associations, and Corporatism in Post-Soviet Ukraine*. Ann Arbor, The University of Michigan Press.
- Kuzio T. *Ukraine: Democratization, Corruption, and the New Russian Imperialism* / T. Kuzio // Praeger Security International. – 2015. – 611 p.
- Munck, Gerardo L. (1994). "Democratic Transitions in Comparative Perspective." *Comparative Politics* 26 (April): 355–75.
- O'Donnell, Guillermo; Philippe Schmitter; and Laurence Whitehead, eds. 1986. *Transitions from Authoritarian Rule: Prospects for Democracy* (Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press).
- Ottaway, Marina. (2003). *Democracy challenged: The rise of semi-authoritarianism*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace.
- Terry, Sarah Meiklejohn (1993) "Thinking about Post-Communist Transitions: How Different Are They?" *Slavic Review* 52 (summer): 333–37.
- Bogaards, M. 2009: "How to classify hybrid regimes? Defective democracy and electoral authoritarianism", *Democratization*, 16 (2), 399 – 423.
- Carothers, T. 2002: *The End of the Transition Paradigm*. *Journal of Democracy* 13(1)
- Darden, K. 2002: "Graft and governance: corruption as an informal mechanism of state control", paper presented at conference *Informal Institutions and Politics in the Developing Worlds*, Harvard University, April 5-6

- Diamond, L. 2002: "Thinking about hybrid regimes", *Journal of Democracy* 13(2), 25–31.
- Ekman, J., 2009: "Political Participation and Regime Stability: A Framework for Analyzing Hybrid Regimes", *International Political Science Review*, 30(1), 7-31
- Matsiyevsky Y. Ukraine's Survival and the Role of West // PONARS Eurasia Policy papers. Режим доступу: <http://www.ponarseurasia.org/ru/members/yuriy-matsiyevsky>
- Maciejewski J. (2015). Dwa kryzysy i rewolucja: wydarzenia 2004 i 2014 r. na Ukrainie w perspektywie porównawczej // *Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 2:34:1. c. 63-77.
- Richard Rose. *Understanding Post-Communist Transformation: A Bottom-Up Approach*, 2009. – 241 p.
- Tolstrup J., Studying a negative external actor: Russia's management of stability and instability in the 'Near Abroad'// *Democratization*, 2009. - Vol.16, issue 5.
- Göbel, C. 2010: "Semiauthoritarianism." In: *21st Century Political Science: A Reference Handbook*. SAGE Publications.
- Harasymiw, B. 2002: *Post-Soviet Ukraine*. Edmonton: CIUS Press.
- Hale H. *Patronal Politics: Eurasian Regime Dynamics in Comparative Perspective* / H. Hale // C.: Cambridge University Press. – 2014. – 370 p
- Hale, H. 2011: "Formal Constitutions in Informal Politics. Institutions and Democratization in Post-Soviet Eurasia" *World Politics*, 63 (4)
- Hale, H. 2005: "Regime Cycles: Democracy, Autocracy, and Revolution in Post-Soviet Eurasia" *World Politics* 58(1)
- Helmke, G., Levitsky, S. 2006: Introduction, in: Helmke, Gretchen/Levitsky, Steven /eds.): *Informal Institutions and Democracy. Lessons from Latin America*, Baltimore, Johns Hopkins University Press.
- Karl, T. 1990: "Dilemmas of Democratization in Latin America." *Comparative Politics* 23, 1–21.
- Kitchelt H., Wilkinson S. 2007: (eds.) *Patrons, Clients, and Policies. Patterns of Democratic Accountability and Political Competition*. Cambridge University Press.
- Levitsky S., Way L. 2010: *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War*, Cambridge University Press
- Mayer, G. (ed.) 2008: *Formal Institutions and Informal Politics in Central and Eastern Europe*. 2nd revised and updated edition. Barbara Burdich Publishers, Opladen&Farmington Hills
- Matsuzato, K. (ed.) 2005: *Emerging meso-areas in the former socialist countries: histories revised or improvised?* Slavic Research Center, Hokkaido University
- Matsuzato, K. 2001: "All Kuchma's Men: The Reshuffling of Ukrainian Governors and the Presidential Election of 1999", *Post-Soviet Geography and Economics*, 42 (6):416-439
- McFaul M. 2002: "The Fourth Wave of Democracy and Dictatorship: Noncooperative Transitions in the Postcommunist World," *World Politics*, 54 (2), 212-244.
- Merkel, W. 2004: "Embedded and Defective Democracies" *Democratization*, 11(5)
- Morlino, L. 2009: "Are there hybrid regimes? Or are they just an optical illusion?" *European Political Science Review*, 1(2), 273–296.
- Schedler, A. (ed.) 2006: *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*, Boulder: Lynne Rienner.
- Wigell, M. 2008: "Mapping "hybrid regimes": regime types and concepts in comparative politics", *Democratization* 15(2): 230-250.
- Zimmer, K. 2008: *Formal Institutions and Informal Politics in Ukraine* in: Mayer G. (ed.) *Formal Institutions and Informal Politics in Central and Eastern Europe*.
- Zinicker, H. 2009: "Regime-Hybridity in Developing Countries: Achievements and Limitations of New Research on Transitions" *International Studies Review* 11 (2)

- Linz J., Stepan A. The Breakdown of Democratic Regimes. Crisis, Breakdown and Reequilibration / J. Linz, A. Stepan // The John Hopkins University Press. Baltimore and London –1978. – 130 p.
- Fish M. Steven. Democracy Derailed in Russia: The Failure of Open Politics. / Steven M. Fish / Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 336 p.

X. Інформаційні ресурси в Інтернет

- Freedom House. <https://freedomhouse.org/>
- Polity Projects. Polity IV <http://www.systemicpeace.org/polityproject.html>
- Worldwide Governance Indicators. <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>
- Bertelsmann Transformation Index <http://www.bti-project.org/bti-home/>
- Economist Democracy Index <http://www.eiimedia.com/index.php/component/k2/item/1677-democracy-index-2014>
- Fragile State Index <http://library.fundforpeace.org/fsi>
- Rule of Law Index. World Justice Project <http://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index>

XI. Політики курсу

Відвідування. Для успішного вивчення курсу важливою є ваша участь у лекційних заняттях. Мій підхід до лекцій діалогічний, проблемно-орієнтований, що передбачає взаємодію зі слухачами у формі проблемних питань, рефлексій тощо. Я очікую від вас зворотної реакції у тій самій формі. Присутність на лекційних заняттях оцінюється в 1 бал. Відвідування семінарських занять є обов'язковим. Більшість семінарських занять буде проходити у формі дискусій. Це дозволить Вам висловити свою точку зору, а також почути думки колег з теми заняття. Семінарське заняття, пропущене з поважних причин, може бути відпрацьоване під час годин консультацій упродовж поточного місяця, або упродовж місяця після закінчення лікарняного (чи іншої поважної причини). Відпрацювання відбується очно чи дистанційно в усній або письмовій формі і узгоджується зі мною. Відпрацювання занять у період сесії не відбувається. Запізнення на заняття не залежно від їх форми (в аудиторії чи онлайн) не вітаються.

Студенти, які навчаються на індивідуальному плані самостійно вивчають програму курсу, мають можливість консультиватися зі мною щодо окремих тем чи завдань у визначені дні (під час години консультацій) і виконують визначені завдання.

Дотримання термінів виконання завдань. Усі завдання повинні бути виконані вчасно. Порушення термінів без поважної причини¹ є підставою втрати балів, що визначається на це завдання.

Ліквідація академічної заборгованості з курсу можлива лише після самостійного вивчення програми курсу і виконання визначених програмою завдань.

Комунікація: Усі питання щодо курсу надсилайте мені виключно на електронну пошту: yurii.matsiievskyi@oa.edu.ua

Дотримання принципів доброчесності

Вивчаючи цей курс, Ви погодились дотримуватися положень Кодексу академічної доброчесності², а саме:

Складати всі проміжні та підсумкові завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

¹ Поважною причиною може бути підтверджена хвороба, нещасний випадок, особливі сімейні обставини, природні чи інші катаклізми, що унеможливають вчасне виконання завдання.

² Кодекс академічної доброчесності Національного університету «Острозька академія»/ https://www.oa.edu.ua/ua/info/kodeks_akademichnoj_dobrochesnosti

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів.

Не вдаватися до плагіату, компіляцій чи фальсифікацій текстів інших авторів. Не дискримінувати Ваших колег щодо їх етнічної, релігійної, гендерної чи будь-якої іншої приналежності.